

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Järvenpään kaupunki pitää hyvänä korvausjärjestelmän yksinkertaistamista, sillä se vähentää hallinnollista työtä. Vastaavasti kotoutumisajan lyheneminen ja sen myötä korvausajan lyheneminen nähdään ristiriitaisena suhteessa hallitusohjelman tavoitteeseen varmistaa kotoutumisen mahdollisuuksia. Tulkkaus- ja käännöspalvelujen korvaukset ja niiden taso tulee tarkastella kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki kotoutumislain tehtävät.

Kansainvälistä suojelua saavan henkilön opintoja ja työhön siirtymistä on haasteellista nopeuttaa, jos kotoutuminen alkaa luku- ja kirjoitustaidon sekä oppimisvalmiuksien hankkimisesta. Pakolainen tarvitsee tukea uuden kulttuurin tietojen ja taitojen hankkimisessa. Pakolaisuus on aina traumaattinen kokemus, mikä vaikuttaa kotoutumisen etenemiseen. Riittävän pitkä kotoutumisaika ja siihen liittyvä korvausaika tukee integroitumista yhteiskuntaan. Korvausten avulla rakennettujen palvelujen avulla ennaltaehkäisevät myös polarisoitumista. Kotoutumisajan harkinnallinen pidentäminen vain joidenkin henkilöiden osalta ei ole riittävä. Lakitekstissä jää epäselväksi, vaikuttaako henkilön kotoutumisajan pidentäminen laskennallisen korvausajan pidentymiseen hänen osaltaan, jotta tarvittavia palveluja voidaan järjestää.

Laskennallisen korvausajan lyhentymisen sekä korvausten piirissä olevien henkilöiden määrän laskemisen myötä palveluja joudutaan supistamaan. Nykyisen tasoisten palvelujen järjestäminen vaatii korvaustason korottamista. Järvenpään näkee kotoutujan omavastuun lisäämisen hyvänä asiana, mutta se ei poista riittävien ja tehokkaiden palvelujen merkitystä kotoutumisajalla.

Korvausten määrittely kytkeytyy edelleen vahvasti kansainvälistä suojelua saaviin henkilöihin. Järvenpää nostaa esiin eri maahanmuuttajaryhmien tulkkaus- ja käännöspalveluista tulevat kustannukset. On hyvä, että korvausjärjestelmää yksinkertaistetaan. Tulkkaus- ja käännöskustannusten korvauksia tulisi käsitellä kuitenkin kokonaisuutena. Kunnilla koituvia tulkkauskustannuksia katetaan laskennallisilla korvauksilla, valtionosuuksilla sekä kunnan verovaroin. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin sekä palvelujen järjestämiseen liittyvien tulkkausten kustannukset ja korvaukset tulisi nostaa tarkasteluun kokonaisuutena. Kustannuksia muodostuu enenevässä määrin erilaisilla taustoilla tulevista maahanmuuttajista ja

kustannukset ovat merkittäviä kunnissa, joissa maahanmuuttoa on paljon. Kotoutujalta voi harvoin edellyttää viranomaisasiointia suomen kielellä 2–3 vuoden jälkeen maahanmuutosta. Järvenpää ei kannata tulkkauksen muuttamista asiakkaalle maksulliseksi heti lyhennetyn kotoutumisajan päättymisen jälkeen. Tulkkauksen käyttöön liittyy jo nyt harkinta.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Järvenpään kaupunki pitää hyvänä omavastuun lisäämisen ja velvoittavuuden lisäämistä. Järvenpää kuitenkin esittää, että käyttämättä jääneiden tapaamisten tulkkauskustannusten taloudellinen hyöty selvitetään vielä tarkemmin. Maksun tiedonantoon liittyvät tehtävät tulee tehdä taloudellisesti valtakunnallisella yhteisellä materiaalilla ja toimintatavalla. Jos se jää kuntakohtaiseksi, se tulee huomioida korvauksissa. Tiedottamisessa tulee huomioida myös luku- ja kirjoitustaidottomat.

Maksu voi myös muodostua rasitteeksi niin maahanmuuttajalle kuin kunnalle. Maksujen perintään tarvitaan tukipalveluja, joista muodostuu kustannuksia. Asiakkaalla on oikeus antaa selitys käyttämättömästä ajasta ja pyytää siihen oikaisua. Tämän tekeminen edellyttää asiakastapaamista ja tulkkauksen järjestämistä jossakin muodossa. Selvityksen tekeminen itsenäisesti kotoutumisajan alkuvaiheessa on mahdotonta.

Asiakastapaamisen käyttämättä jättämiseen liittyy usein myös muut elämänhallinnan, -tilanteen sekä terveyden haasteet. Maksu voi heikentää edelleen henkilön kokonaistilannetta, jos sitä ei saada oikaistua. Tuleeko tästä tilanteita, jolloin kustannus jää täydentävän toimeentulotuen piiriin, jolloin haettua säästöä ei saavuteta.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Järvenpään kaupunki haluaa huomauttaa, että jälkihuollon palveluissa kantaväestöä edustava nuori ja alaikäisenä yksin Suomeen tullut nuori ovat eri asemassa. Tämä tulisi huomioida tuen porrastamisena niin, että alaikäisenä Suomeen tulleiden osalta tuki jatkuisi edelleen 25-vuotiaaksi. Maahanmuuttajataustaisen nuoren elämänhallintaa tukeva verkosto on pienempi ja se myös muodostuu hitaammin. Kaupungissamme saadut kokemukset nuorten tukemisesta jälkihuollon toimenpiteillä on olleet erittäin hyvät. Nuorten kotoutuminen on edistynyt hyvin opintojen kautta ammattiin ja työllistymiseen.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Järvenpää pitää hyvänä lain pyrkimystä selkeyttää kunnan ja hyvinvointialueen tehtäviä. Pakolaisten vastaanoton prosessien luominen ja yhdessä tehtävä asiakastyö välillä vaatii jatkuvaa työstöä ja kehittämistä kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Liian tiukasti määrittelyt tehtävät vastaanoton alkuvaiheeseen voivat jäykistää jo hyväksi todettuja käytänteitä. Alkuvaiheessa maahan tullut tarvitsee paljon ohjausta ja neuvontaa, mutta määrällisesti vastaanoton tehtäviä (esim. kodinvarustaminen, varautuminen saapumiseen sekä ensimmäiset ohjaukselliset kauppakäynnit) on vähän. Vuositasolla pakolaisten vastaanotto koskee muutamia tai paria kymmentä henkilöä. Ko. tehtävät korostuvat harhaanjohtavasti laissa. Yksittäisinä ohjauksellisina tehtävinä ne ovat kuitenkin ihmisen hyvinvoinnin ja kotoutumisen kannalta merkittäviä asioita.

Muut huomiot

Järvenpää pitää maahanmuuttajaaitien kotoutumisen tukemista on hyvänä ja tärkeänä lisäyksenä. Ryhmä tulee huomioida orientaatiokoulutusten järjestämisessä, muina heille kohdennettuina opintoina sekä lastenhoidollisilla toimenpiteinä koulutusten aikana. Tähän odotetaan tarvittavaa rahoitusta.

Loima Arja
Järvenpään kaupunki